

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 20. oktobrī
(OR. en)

14518/23

ENER 564

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2023. gada 20. oktobris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-ja dok. Nr.:	COM(2023) 634 final
Temats:	KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI par Eiropas energotehnoloģiju stratēģiskā (<i>SET</i>) plāna pārskatīšanu

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2023) 634 *final*.

Pielikumā: COM(2023) 634 *final*

Briselē, 20.10.2023.
COM(2023) 634 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

par Eiropas energotehnoloģiju stratēģiskā (*SET*) plāna pārskatīšanu

1. RĪCĪBPOLITISKAIS KONTEKSTS: *SET* PLĀNS, KAS PAĀTRINA PĀREJU UZ TĪRU ENERĢIJU

ES Energotehnoloģiju stratēģiskais plāns (turpmāk “*SET* plāns”)¹ atbalsta tīru, efektīvu un izmaksu ziņā konkurētspējīgu energotehnoloģiju izstrādi, nodrošinot koordināciju un sadarbību tīras enerģijas pētniecības un inovācijas jomā, un saved kopā Eiropas rūpniecību, akadēmiskās aprindas un *SET* plāna valstu² valdības. *SET* plānam ir bijusi svarīga loma tajā, lai tiktu īstenota enerģētikas savienības pētniecības, inovācijas un konkurētspējas dimensija³. Tas ir palīdzējis strukturēt kopīgas pētniecības un inovācijas darbības, lai ar tām ātrāk un rezultātīvāk sasniegtu kopīgos enerģētikas pētniecības mērķus.

Eiropas zaļajā kursā⁴ un plānā *REPowerEU*⁵ ir noteikti stratēģiskie mērķi pārejai uz tīru enerģiju, kuru vidū ir energoietilpīgu nozaru dekarbonizācija un piesārņojuma samazināšana. Zaļā kursa industriālais plāns⁶ sniedz sīkākas norādes, aicinot virzīties uz autonomāku un izturētspējīgāku ES rūpniecību, un to īstenot palīdzēs tādi pamatakti kā Neto nulles emisiju industrijas akts⁷ un Kritiski svarīgo izejvielu akts⁸:

- Kritiski svarīgo izejvielu aktā izvirzīts mērķis nodrošināt kritiski svarīgo izejvielu piegādes drošību, attīstot ES vērtības ķēdi un vienlaikus uzlabojot kritiski svarīgo izejvielu ražošanas apritīgumu un ilgtspēju;
- Neto nulles emisiju industrijas aktā izvirzīts mērķis palielināt ES spēju ražot stratēģisku neto nulles emisiju tehnoloģiju risinājumus, lai 2030. gadā sasniegtu vai gandrīz sasniegtu etalonrādītāju apmierināt vismaz 40 % no ES ikgadējām attiecīgo tehnoloģiju ieviešanas vajadzībām, un nosprausts mērķrādītājs līdz 2030. gadam ik gadu uzglabāšanai iesūknēt 50 miljonus tonnu CO₂.

Turklāt pārskatītajā Atjaunojamo energoresursu direktīvā⁹ dalībvalstīm prasīts nospraust indikatīvu mērķrādītāju, proti, līdz 2030. gadam jāpanāk, ka vismaz 5 % no jaunuzstādītās atjaunīgās enerģijas jaudas veido inovatīvas atjaunīgās enerģijas tehnoloģijas. Visbeidzot, paziņojumā “EPT – pētniecības un inovācijas jaunā ēra”¹⁰ un Eiropas Pētniecības telpas rīcībpolitikas programmā¹¹ aicināts labāk salāgot pētniecības un inovācijas investīcijas un reformas valstu un ES līmenī, lai paātrinātu zaļo un digitālo pārkārtošanos.

Šis jaunais rīcībpolitiskais konteksts akcentē vajadzību palielināt Eiropas energosistēmas un tās piegādes ķēžu izturētspēju, autonomiju un konkurētspēju, izmantojot apritīgus un uz cilvēku vērstus risinājumus un nepārkāpjot mūsu planētas iespēju robežas.

¹ COM(2007) 723 galīgā redakcija, 22.11.2007., Eiropas energotehnoloģiju stratēģiskais plāns (ETS plāns) “Ceļā uz zemas oglekļa emisijas nākotni”.

² Pašlaik tās ir visas ES dalībvalstis, kā arī IS, NO un TR.

³ COM(2015) 80 final, “Pamatstratēģija spēcīgai Enerģētikas savienībai ar tālredzīgu klimata pārmaiņu politiku”.

⁴ COM(2019) 640 final, 11.12.2019.

⁵ COM(2022) 230 final, 18.5.2022.

⁶ COM(2023) 62, final, 1.2.2023.

⁷ COM(2023) 161 final, 16.3.2023.

⁸ COM(2023) 160 final, 16.3.2023.

⁹ [Pienēmie teksti – Atjaunojamo energoresursu direktīva ***I – trešdiena, 2022. gada 14. septembris \(europa.eu\)](#).

¹⁰ COM(2020) 628 final, 30.9.2020.

¹¹ [Eiropas Pētniecības telpas \(EPT\) rīcībpolitikas programma \(europa.eu\)](#).

2. SET PLĀNA PRIORITĀTES, SASNIEGUMI UN JAUNIE VIRZIENI

Ar 14 īstenošanas darba grupu¹² un saistīto Eiropas tehnoloģiju un inovācijas platformu (ETIP) starpniecību SET plāna aktivitātes koncentrējušās uz sešām enerģētikas savienības pētniecības, inovācijas un konkurētspējas dimensijas prioritātēm. Šajā sadaļā ir izvērtēti SET plāna sasniegumi un apzināti jaunie virzieni.

1. prioritāte. Ceļā uz pasaulē vadošo lomu atjaunīgo energoresursu jomā

Šīs prioritātes īstenošanai SET plānā tika noteiktas divas darbības: atjaunīgo energoresursu tehnoloģijas integrēt energosistēmās (1. darbība) un samazināt šo tehnoloģiju izmaksas (2. darbība). Prioritāte ir īstenota, izmantojot piecas īstenošanas darba grupas, kuras koncentrējās uz konkrētām atjaunīgo energoresursu tehnoloģijām.

SET plāna satvarā paveiktais darbs **atkrastes vēja enerģijas**¹³ jomā nodrošināja platformu pētniecības un inovācijas programmu izstrādei un palīdzēja izveidot saiknes starp SET plāna kopienu un Starptautiskās Enerģētikas aģentūras tehnoloģiskās sadarbības programmu vēja jomā. **Saules fotoelementu**¹⁴ jomā SET plāns palīdzēja salāgot iesaistīto valstu pētniecības un inovācijas centienus, kā rezultātā tika panākts ievērojams tehnoloģiskais progress virzībā uz pasaulē līdz šim visefektīvākā saules enerģijas elementa izstrādi. SET plāns lielā mērā virzījis pētniecību un inovāciju **dziļu ģeotermālās enerģijas**¹⁵ jomā, piemēram, attiecībā uz izmaksu samazināšanu ar progresīvu urbšanas un urbumu pabeigšanas paņēmieni palīdzību. SET plāna **okeāna enerģijas**¹⁶ darba virziens kalpoja par iedvesmas avotu ES atkrastes atjaunīgās enerģijas stratēģijas¹⁷ izstrādē un palīdzēja sagatavot norādījumus par liela mēroga demonstrējumu projektu izvēršanai paredzētas apdrošināšanas un garantiju fonda izveidi. Turklāt SET plāns kalpoja par iedvesmas avotu vairumam **koncentrētai saules siltumenerģijai**¹⁸ veltīto tematu ES pētniecības un inovācijas pamatprogrammās “Apvārsnis 2020”¹⁹ un “Apvārsnis Eiropa”²⁰. Tā rezultātā šīs tehnoloģijas izstrāde pavirzījusi uz priekšu ne tikai elektroenerģijas ražošanas vajadzībām, bet arī inovatīviem lietojumiem, piemēram, saules siltumenerģijas izmantošanai rūpnieciskos procesos un atjaunīgā ūdeņraža ražošanā.

Piemērs, kā ar SET plāna palīdzību sekmīgi īstenota ES starpnozaru sadarbība, ir Eiropas partnerības “Pāreja uz tīru enerģiju”²¹ izveide pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” satvarā. Pateicoties partnerībai, kopīgi apstiprināto pētniecības un inovācijas prioritāšu atbalstam tika savākti 500 miljoni EUR nacionālā finansējuma, kas ir sešas reizes vairāk par pamatprogrammā “Apvārsnis 2020” piešķirto. Tas liecina, ka SET plānam ir potenciāls kopīgo mērķu īstenošanai piesaistīt publisko finansējumu. Minētās ar dalībvalstīm kopīgās aktivitātes papildina

¹² https://setis.ec.europa.eu/implementing-actions_en.

¹³ [Īstenošanas darba grupas sagatavotais īstenošanas plāns vēja enerģijas jomā \(europa.eu\)](#).

¹⁴ [SET plāns: pagaidu darba grupas sagatavotais īstenošanas plāns saules fotoelementu jomā \(europa.eu\)](#).

¹⁵ [Īstenošanas plāns dziļu ģeotermālās enerģijas jomā \(europa.eu\)](#).

¹⁶ [SET plāns: īstenošanas plāns okeāna enerģijas jomā \(europa.eu\)](#).

¹⁷ COM(2020) 741, 19.11.2020.

¹⁸ [Iniciatīva globālai līderībai koncentrētas saules siltumenerģijas tehnoloģiju jomā \(europa.eu\)](#).

¹⁹ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-2020_en.

²⁰ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en.

²¹ <https://cetpartnership.eu/>.

pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” finansētās aktivitātes enerģētikas jomā, it sevišķi 5. kopā (klimata, enerģētikas un mobilitātes joma) un 4. kopā (rūpniecības un digitālā joma).

Pārskatītā *SET* plāna mērķis būs ES dot iespēju izvīrīties par globālu līderi inovatīvu atjaunīgās enerģijas tehnoloģiju izstrādē un palielināt ES ražošanas jaudu tīras enerģijas tehnoloģiju jomā saskaņā ar vērienīgajām Zaļā kursa industriālā plāna iecerēm tā, lai tā noturīgi un konkurētspējīgi divkāršotu pašreizējo atjaunīgās enerģijas īpatsvaru, proti, līdz 2030. gadam jāpanāk vismaz 42,5 % īpatsvars un inovatīvām atjaunīgās enerģijas tehnoloģijām jāveido vismaz 5 % no jaunuzstādītās atjaunīgās enerģijas jaudas.

Turklāt ar pārskatīto *SET* plānu

- tiks paplašināts aktivitāšu tvērums, tajā iekļaujot sauszemes vēja enerģiju un zemas (mazāk nekā 125 °C) un vidējas (125–225 °C) temperatūras ģeotermālās tehnoloģijas, kuru izstrāde kopš *SET* plāna publiskošanas būtiski pavirzījies uz priekšu, taču, lai saglabātu ES konkurenciālās priekšrocības, ir jāturpina pētniecības un inovācijas centieni;
- tiks izveidota jauna īstenošanas darba grupa ūdeņraža jomā, lai īstenotu zaļajam ūdeņradim veltītā EPT pilotprojekta stratēģisko pētniecības un inovācijas programmu²² saskaņā ar Tīrā ūdeņraža partnerību un Komisijas dienestu darba dokumentu par Eiropas pētniecības un inovācijas darbībām, kuras atbalsta EPT pilotprojektu zaļā ūdeņraža jomā²³;
- tiks turpināts darbs, ko iesāka *SET* plāna īstenošanas darba grupa fotoelementu un koncentrētas saules enerģijas jomā, lai īstenotu kopīgu stratēģisku pētniecības un inovācijas programmu saules enerģijas jomā²⁴; tā attiecas uz fotoelementiem, koncentrētu saules siltumenerģiju un nekonzentrētu saules siltumenerģiju.

2. prioritāte. Uz patērētāju orientētas viedas energosistēmas izveide

Šīs prioritātes ietvaros *SET* plānā noteiktas divas darbības, no kurām viena vērsta uz jaunām tehnoloģijām un patērētājiem domātiem pakalpojumiem (3. darbība), bet otra — uz energosistēmu izturētspēju un drošību (4. darbība). Prioritāte ir īstenota, izmantojot trīs īstenošanas darba grupas tādās jomās kā energosistēmas²⁵, pozitīvas enerģijas bilances rajoni²⁶ un augstsprieguma līdzstrāva²⁷.

²² Programmas izstrādē iesaistītās ekspertu grupas (2022), Stratēģiskā pētniecības un inovācijas programma, svarīgi konstatējumi un secinājumi, kas gūti programmas izstrādes gaitā zaļajam ūdeņradim veltītās Eiropas pētniecības un inovācijas iniciatīvas satvarā, galīgā versija (https://www.bmbf.de/bmbf/shareddocs/downloads/files/SRIA_green_hydrogen.pdfhttps://www.bmbf.de/bmbf/shareddocs/downloads/files/SRIA_green_hydrogen.pdf).

²³ Eiropas Pētniecības telpas izveide tīram ūdeņradim: ES pētniecības un inovācijas investīciju loma ES Ūdeņraža stratēģijas īstenošanā, SWD(2022) 15 final, 20.1.2022.

²⁴ ES saules enerģijas stratēģija, COM(2022) 221 final.

²⁵ [SET plāns: energosistēmu īstenošanas plāns \(europa.eu\)](https://setis.ec.europa.eu/system/files/2022-02/SETPlan_HVDC_DC_Tech_ImplementationPlan_Final.pdf).

²⁶ [Pozitīvas enerģijas bilances rajoni \(europa.eu\)](https://setis.ec.europa.eu/system/files/2022-02/SETPlan_HVDC_DC_Tech_ImplementationPlan_Final.pdf).

²⁷ https://setis.ec.europa.eu/system/files/2022-02/SETPlan_HVDC_DC_Tech_ImplementationPlan_Final.pdf.

SET plāns ir palīdzējis saskaņot ES un valstu pētniecības un inovācijas prioritātes **viedu un integrētu energosistēmu jomā**; te noderīga bijusi īstenošanas darba grupa energosistēmu jautājumos un Eiropas Tehnoloģiju un inovācijas platforma “Viedie tīkli enerģētikas pārkārtošanai” (*ETIP SNET*). Minētā platforma ir palīdzējusi sagatavot un īstenot ES energosistēmas digitalizācijas rīcības plānu. *SET* plānā ir izstrādāta integrēta pieeja **pozitīvas enerģijas bilances rajoniem**²⁸, arī tehnoloģiskajā, telpiskajā, regulatīvajā, finansiālajā, juridiskajā, vidiskajā, sociālajā un ekonomiskajā aspektā. Sadarbība starp kopīgās plānošanas ierosmi “Urbānā Eiropa”, galvenajām ieinteresētajām personām un Komisiju ir novedusi pie tā, ka no pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” līdzekļiem tiek līdzfinansēta partnerība “Impulsi pilsētu pārejā”.

Kopš 2021. gada *SET* plānā lielāka nozīme piešķirta līdzstrāvas tehnoloģiju izstrādei un demonstrēšanai, sākot ar **augstsprieguma līdzstrāvas** tehnoloģijām, kas vajadzīgas lieljaudas atkrastes un sauszemes savienojumiem.

Pārskatītais *SET* plāns paātrinās inovatīvu un elastīgu risinājumu izstrādi ar mērķi optimizēt esošo tīklu, jo īpaši ar pieprasījuma reakcijas un enerģijas uzkrāšanas palīdzību, kuru izmantošanu sekmēs ierosinātā elektroenerģijas tirgus modeļa reforma²⁹. Minētie risinājumi palīdzēs palielināt tīklā integrēto atjaunīgās elektroenerģijas ražošanas jaudu īpatsvaru³⁰ tā, lai tas līdz 2030. gadam sasniegtu vismaz 65 %. *SET* plāns arī paātrinās tādu inovatīvu tehnoloģiju izstrādi un izmantošanu, kas nodrošinās energosistēmas drošību, stabilitāti un kiberneturību un tādējādi tai palīdzēs tikt galā ar pieaugošo klimata izraisītu traucējumu un cilvēka izraisītu ārēju apdraudējumu risku.

Vietējā līmenī jaunie risinājumi, kas izriet no pārskatītā *SET* plāna, palīdzēs pilsētām paātrināt zaļo un digitālo pārkārtošanos, tādējādi palīdzot sasniegt misijas “Klimatneitrālas un viedas pilsētas”³¹ 2030. gadam izvirzīto mērķi – vismaz 100 klimatneitrālu un viedu pilsētu. Turklāt pārskatītā *SET* plāna tvērums tiks paplašināts, tajā iekļaujot arī zemsprieguma un vidēja sprieguma līdzstrāvas tehnoloģijas; tas dos iespēju ēkās, rūpnieciskos kompleksos, datu centros un elektrotransportlīdzekļu uzlādes stacijās izmantot zemsprieguma līdzstrāvas mikro-tīklu sniegtās priekšrocības. Tas savukārt samazinās (maiņstrāvas/līdzstrāvas un līdzstrāvas/maiņstrāvas) pārveidotāju skaitu un uzlabos materiālefektivitāti un energoefektivitāti lietojumos, kuros lielākā daļa elektroiekārtu darbojas, izmantojot līdzstrāvu.

²⁸ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/climate-neutral-and-smart-cities_en.

²⁹ COM(2023) 148 final.

³⁰ COM(2020) 562 final.

³¹ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/climate-neutral-and-smart-cities_en.

3. prioritāte. Izveidot un stiprināt energoefektīvas sistēmas

Saskaņā ar šo prioritāti *SET* plāna darbības vērsta uz jauniem ēkām domātiem materiāliem un tehnoloģijām³² (5. darbība) un rūpniecības energoefektivitāti³³ (6. darbība). Prioritāte ir īstenota, izmantojot divas īstenošanas darba grupas ēku un rūpniecības energoefektivitātes jautājumos.

Īstenošanas darba grupa **ēku energoefektivitātes jautājumos** pēdējos gados būvniecības nozarē ir īstenojusi simtiem reģionālu, kā arī valsts un ES mēroga pētniecības un inovācijas projektu. Īstenošanas darba grupas īstenošanas plāns palīdzēja noteikt pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” atbalstīto partnerību *Built4People*³⁴, “Pāreja uz tīru enerģiju”³⁵ un “Impulsi pilsētu pārejā”³⁶ tvērumu. Īstenošanas darba grupa arī cieši sadarbojas ar partnerību *Processes4Planet*³⁷.

Lai palīdzētu palielināt **rūpniecības energoefektivitāti**, *SET* plānā sākotnēji galvenā uzmanība tika pievērsta divām energoietilpīgām nozarēm (tērauda un ķīmikāliju ražošanai) un divām transversālām jomām (sistēmu integrācijai un siltumapgādei un aukstumapgādei). Šajā īstenošanas darba grupā iesaistītās valstis ar industrijas un pētniecības organizācijām vienojās par kopīgām pētniecības un inovācijas prioritātēm un mērķrādītājiem, kas tika atspoguļoti pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” 5. kopas darba programmās noteiktajās finansēšanas prioritātēs³⁸. Īstenošanas darba grupa arī veicināja dialogu starp tērauda ražotājiem, palīdzot izveidot Tīra tērauda partnerību.

2021. gadā *SET* plāna aktori pieņēma stingrākus klimata un apritīguma mērķrādītājus un *SET* plāna darbībās iekļāva divas jaunas rūpniecības nozares (cementa un pulpas un papīra ražošanu), paverot ceļu lielākai integrācijai starp rūpniecības nozarēm, atjaunīgās enerģijas ražošanu un uzkrāšanas tehnoloģijām.

Pārskatītajā *SET* plānā tiks izstrādāti inovatīvi un izmakslietderīgi veidi, kā palīdzēt panākt, ka 2020.–2030. gadā ēku ikgadējais renovācijas rādītājs vismaz dubultojas un ka saskaņā ar pārskatītās Ēku energosnieguma direktīvas priekšlikumu³⁹ visas jaunās un esošās ēkas līdz attiecīgi 2030. un 2050. gadam kļūst par nulles emisiju ēkām. Tā pētniecības un inovācijas prioritātes arī palīdzēs līdz 2030. gadam par 25 % samazināt rūpniecības siltumnīcefekta gāzu emisijas⁴⁰ un sasniegt indikatīvo mērķrādītāju līdz 2030. gadam atjaunīgo energoresursu izmantojumu rūpniecības nozarē palielināt par 1,6 % gadā⁴¹. *SET* plāna prioritātes energoefektivitātes jomā tiks saskaņotas un vērsta uz primārās enerģijas patēriņa un enerģijas galapatēriņa vispārēju samazināšanu⁴².

³² https://setis.ec.europa.eu/system/files/2021-02/set_plan_buildings_implementation_plan.pdf.

³³ [EE-in-industry Implementation-Plan_Rev2021_Final-Endorsed.pdf \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/energy/electricity/electricity_in_industry_implementation_plan_rev2021_final_endorsed.pdf).

³⁴ [Built4People \(ectp.org\)](https://built4people.org/).

³⁵ <https://cetpartnership.eu/>.

³⁶ <https://dutupartnership.eu/>.

³⁷ <https://www.aspire2050.eu/p4planet/about-p4planet>.

³⁸ Te kā piemēru var minēt rūpnieciskā siltuma un aukstuma pārvaldību.

³⁹ COM(2021) 802 final.

⁴⁰ Salīdzinājumā ar 2015. gadu — COM(2020) 562 final.

⁴¹ COM(2021) 557 final.

⁴² Direktīva 2023/1791 (2023. gada 13. septembris) par energoefektivitāti un ar ko groza Regulu (ES) 2023/955 (pārstrādāta redakcija).

Pārskatītais SET plāns arī

- paplašinās darbības jomu, kurā darbojas īstenošanas darba grupa ēku energoefektivitātes jautājumos, proti, lielāka nozīme tiks piešķirta siltumsūkņiem, tādējādi palīdzot paplašināt ES inovācijas un ražošanas jaudas šo tehnoloģiju jomā, kuru apguvei ēku sektorā jādivkāršojas, lai nākamajos piecos gados kumulatīvais vienību skaits sasniegtu 10 miljonus;
- paplašinās darbības jomu, kurā darbojas īstenošanas darba grupa rūpniecības energoefektivitātes jautājumos, un paātrinās konkurētspējīgām, klimatneitrālām un nulles piesārņojuma energoietilpīgām rūpniecības nozarēm svarīgu tehnoloģiju izstrādi, integrāciju, testēšanu un validēšanu vēl pirms 2030. gada, balstoties uz Eiropas Pētniecības telpas rūpniecisko tehnoloģiju ceļvedi mazoglekļa tehnoloģijām energoietilpīgās rūpniecības nozarēs un rūpniecisko demonstratoru kartēšanu.

4. prioritāte. Diversificēt un stiprināt ilgtspējīgam transportam vajadzīgos enerģētiskos risinājumus

Saskaņā ar šo prioritāti SET plāna darbības bija vērstas uz ES konkurētspējas uzlabošanu akumulatoru sektorā pasaulē attiecībā uz e-mobilitāti un stacionāriem uzkrāšanas risinājumiem⁴³ (7. darbība) un atjaunīgajām degvielām un bioenerģiju⁴⁴ (8. darbība) ar īstenošanas darba grupām akumulatoru, atjaunīgo degvielu un bioenerģijas jomā.

Ar SET plāna palīdzību ir izveidota platforma *Batteries Europe*⁴⁵, kas apvieno vairāk nekā 700 Eiropas akumulatoru pētniecības un inovācijas ekosistēmā ieinteresēto personu, ar mērķi Eiropā izveidot ilgtspējīgu un konkurētspējīgu **akumulatoru vērtības ķēdi**. Šī platforma pavēra ceļu kopīgi plānotajai partnerībai *BATT4EU* pamatprogrammas “Apvāršnis Eiropa” satvarā⁴⁶. SET plāna aktivitātes ir sniegušas dziļāku ieskatu par to, kāda pieeja būtu vajadzīga **atjaunīgo degvielu un bioenerģijas vērtības ķēdei**, kas šajā jomā ir īpaši svarīga.

Pārskatītais SET plāns

- veicinās 100 % atjaunīgu, efektīvu un savstarpēji savienotu energosistēmu un transporta sistēmu izstrādi un ieviešanu, lai sasniegtu 2030. un 2050. gadam nospraustos atjaunīgās enerģijas mērķrādītājus un attiecīgos emisiju samazināšanas mērķrādītājus, kas nosprausti ES Klimata aktā, kā arī *RefuelEU Aviation*⁴⁷ un *FuelEU Maritime*⁴⁸ regulā;
- stiprinās Eiropas akumulatoru ražošanas vērtības ķēdi, tostarp iekšzemes izejvielu un progresīvo materiālu sagādi, kā arī atkalizmantojamību un reciklējamību nolūkā līdz 2030. gadam panākt pašpietiekamību;
- turpinās strādāt kopā ar *Batteries Europe*, lai atbalstītu akumulatoru vērtības ķēdes uzraudzību;

⁴³ https://setis.ec.europa.eu/system/files/2021-05/set_plan_batteries_implementation_plan.pdf.

⁴⁴ https://setis.ec.europa.eu/system/files/2021-07/setplan_bioenergy_implementationplan.pdf.

⁴⁵ *Batteries Europe* ir [Eiropas Akumulatoru alianses](#) tehnoloģiju un inovācijas platforma.

⁴⁶ <https://bepassociation.eu/>.

⁴⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lv/ALL/?uri=CELEX%3A52021PC0561>.

⁴⁸ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-26-2023-INIT/lv/pdf>.

- pievērsīsies inovatīvām uzkrāšanas tehnoloģijām, neaprobežojoties ar elektroķīmiskiem akumulatoriem.

5. prioritāte. Kāpināt oglekļa uztveršanas, izmantošanas un uzglabāšanas ieceru vērienu

Saskaņā ar šo prioritāti *SET* plāna 9. darbība bija vērsta uz oglekļa uztveršanu un uzglabāšanu (*CCS*) un oglekļa uztveršanu un izmantošanu (*CCU*)⁴⁹.

SET plāns ir ļoti veiksmīgi spējis darbam pie oglekļa uztveršanas, izmantošanas un uzglabāšanas mobilizēt jaunas valstis un ieinteresētās personas. No tā izrietošā dalīšanās zināšanās un efektivitātes pieaugums ir sekmējuši demonstrējumu un pilna mēroga projektu īstenošanu, piemēram, cementa industrijā⁵⁰. Ar šo darbību sasniegtie rezultāti kalpo par atsauci turpmākai straujai *CCS* un *CCU* izvēršanai, kas ierosināta Neto nulles emisiju industrijas aktā.

Pārskatītajā *SET* plānā mērķrādītāji un aktivitātes tiks saskaņoti ar jauno enerģētikas un klimata rīcībpolitikas vidi, it sevišķi ar Neto nulles emisiju industrijas aktu un ilgtspējīgiem oglekļa aprites cikliem veltītā paziņojuma industriālo pīlāru, kā arī ar gaidāmo ES oglekļa uztveršanas, izmantošanas un uzglabāšanas stratēģiju. Lai maksimāli palielinātu pārskatītā *SET* plāna ietekmi, tam ir jāatbalsta koordinēta publiskā un privātā sektora rīcība, kuras mērķis ir jaunajām oglekļa uztveršanas, uzglabāšanas vai izmantošanas vērtības ķēdēm izstrādāt ekonomisko pamatojumu un sadarbības modeļus (arī pirmskonkursa izvērtējumu par uzglabāšanas iespējām reģionālā un valsts mērogā), lai palīdzētu panākt, ka ES līdz 2030. gadam gan sālsūdens nesējslāņos, gan noplicinātās ogļūdeņražu atradnēs katru gadu saimnieciski tiek iesūkņēti vismaz 50 miljoni tonnu CO₂.

6. prioritāte. Uzturēt un stiprināt kodolenerģijas izmantošanas drošumu

Saskaņā ar šo prioritāti *SET* plāna darbības bija vērstas uz kodoldrošumu ekspluatācijas un dezekspluatācijas laikā (10. darbība), un tām bija veltīts atsevišķs darba virziens⁵¹.

SET plāns nodrošināja platformu, kurā dalībvalstis, kas savā energoresursu struktūrā vai citos lietojumos (piemēram, kodolmedicīnā⁵²) izmanto vai vēlas izmantot kodoltehnoloģijas, varēja veidot dialogu. *SET* plāna satvarā īstenotās sadarbības rezultātā tika izstrādāta arī Eiropas Enerģētikas pētniecības alianses “Kopīgā kodolmateriālu programma”⁵³, kuras mērķis ir uzlabot kodolelektrostaciju drošumu un efektivitāti, kā arī progresīvu kodolu skaldīšanas un kodolsintēzes sistēmu kvalificēšanu. *SET* plāns arī atbalstīja pašreizējās un plānotās Eiropas līdzfinansētās partnerības⁵⁴.

⁴⁹ https://setis.ec.europa.eu/system/files/2021-04/set_plan_ccus_implementation_plan.pdf.

⁵⁰ <https://www.leilac.com/project-leilac-2/>.

⁵¹ https://setis.ec.europa.eu/implementing-actions/nuclear-safety_en#documents.

⁵² [SAMIRA rīcības plāns \(europa.eu\)](https://www.samira.europa.eu/).

⁵³ <http://www.eera-jpnm.eu/>.

⁵⁴ Radioaktīvo atkritumu apsaimniekošana, ģeoloģiskā apglabāšana un staciju dezekspluatācija (*EURAD*); kodolmateriāli, kuri uzlabos kodolelektrostaciju drošumu un efektivitāti, un progresīvu kodolu skaldīšanas un kodolsintēzes sistēmu kvalificēšana; aizsardzība pret starojumu (*PIANOFORTE*); partnerība palīdzēs īstenot arī stratēģisko programmu jonizējošā starojuma pielietojumiem medicīnā; kodolsintēzes pētniecība ar *EUROfusion*.

Pārskatītais *SET* plāns palīdzēs saglabāt un stiprināt kodolenerģijas drošumu, ņemot vērā arī 14 dalībvalstu⁵⁵ (Kodolenerģijas alianses⁵⁶) paziņoto vērienīgo ieceru līdz 2050. gadam ES nodrošināt līdz 150 GW elektroenerģijas jaudas (patlaban tiek nodrošināti aptuveni 100 GW). Paredzams, ka šajā nolūkā tiks uzbūvēti vismaz 30–45 jauni lieli reaktori un mazi modulāri reaktori (MMR).

Pārskatītajā *SET* plānā lielāks uzsvars tiks likts uz MMR drošumu, piegādes ķēdes diversifikāciju, industriālajiem centriem, izcilības centru un kompetenču attīstīšanu un pasaules līmeņa pētniecības infrastruktūru pieejamības veicināšanu.

3. *SET* PLĀNA PIELĀGOŠANA JAUNAJĀM VĒRIENĪGAJĀM IECERĒM ENERĢĒTIKAS UN KLIMATA JOMĀ: TRANSVERSĀLU JAUTĀJUMU RISINĀŠANA

Pārskatītā *SET* plāna prioritātes, darbības un īstenošanas darba grupas būtu jāpapildina ar jaunām prioritātēm transversālos jautājumos, kuras paātrinātu tīru un efektīvu energotehnoloģiju izstrādi un apguvi⁵⁷. Lai risinātu tālāk aprakstītos transversālos jautājumus, pārskatītajā *SET* plānā tiks izmantota uzdevumgrupas pieeja.

Enerģētikas pārkārtošanā būtiska nozīme ir **digitalizācijai**, jo tā var uzlabot daudzu energosistēmas daļu sniegumu un ar virtualizācijas palīdzību samazināt pētniecības un eksperimentu izmaksas⁵⁸. Lai energosistēmā sabalansētu piedāvājumu un pieprasījumu, būs svarīgi nodrošināt, ka viedāki aktīvi var viegli sazināties un nodrošināt elastību, tādējādi veicinot decentralizētu atjaunīgo energoresursu integrāciju un iegrožojot to apcirpšanu. Energoietilpīgām industrijām, lai reaģētu uz tādiem izaicinājumiem kā elektrifikācija vai svārstīga energoapgāde, ir vajadzīga elastība, kuras panākšanā liela nozīme ir digitalizācijai. Digitālie risinājumi var arī uzlabot tirgus integrāciju un patērētājus iespēcināt piedalīties enerģētikas pārkārtošanā.

Pārskatītais *SET* plāns ES un valstu pētniecības un inovācijas programmās sekmēs ciešāku sadarbību starp digitālo un enerģētikas jomu visā stratēģisko tehnoloģiju vērtības ķēžu garumā. Komisija ES Energosistēmas digitalizācijas rīcības plānā izziņoja, ka tā izveidos kopīgu ES enerģētikas un digitālās jomas novatoru platformu (*GEDI EU*), kas paredzēta sadarbībai starp *SET* plāna ieinteresētajām personām, Eiropas digitālās inovācijas centriem un mākslīgā intelekta testēšanas un eksperimentēšanas kompleksiem, kas izveidoti saskaņā ar programmu “Digitālā Eiropa” un vērsti uz enerģētiku.

Turklāt *SET* plāna kopiena palīdzēs Komisijai sagatavot ES energosistēmas digitālai un ilgtspējīgai pārveidei veltītas rīcībpolitikas iniciatīvas.

⁵⁵ Beļģija, Bulgārija, Čehija, Francija, Horvātija, Igaunija, Nīderlande, Polija, Rumānija, Slovākija, Slovēnija, Somija, Ungārija, Zviedrija.

⁵⁶ https://www.ecologie.gouv.fr/sites/default/files/nuclear%20alliance%20statement_VEN.pdf.

⁵⁷ Eiropas Komisija, Pētniecības un inovācijas ģenerāldirektorāts, *SET* plāna starpposma izvērtējuma galīgais ziņojums, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2777/939719><https://data.europa.eu/doi/10.2777/939719>.
<https://data.europa.eu/doi/10.2777/939719>.

⁵⁸ COM(2022) 552 final, “Energosistēmas digitalizācija: ES rīcības plāns”.

Ir jāievēro planētas iespēju robežas un šajā nolūkā, izmantojot aprites cikla pieeju, jāuzlabo tīras enerģijas **materiālu** un citu mazoglekļa tehnoloģiju un infrastruktūras **apritīgums** (reciklējamība un atkalizmantojamība) un efektivitāte (piemēram, jāizstrādā progresīvi ilgtspējīgi materiāli un ražošanas procesos jāsamazina materiālu/ūdens patēriņš); tāpat vairāk jāinvestē aizstājējmateriālu pētniecībā, lai stiprinātu Eiropas tīras enerģijas piegādes ķēžu izturētspēju. Aprites ekonomikas rīcības plānā ir ierosināts nacionālo enerģētikas un klimata plānu turpmākajā pārskatīšanā un attiecīgā gadījumā citās klimata rīcībpolitikās palielināt aprites ekonomikas mērķu lomu, vienlaikus norādot uz iespējam tīras enerģijas tehnoloģiju izstrādei un ieviešanai saņemt atbalstu saskaņā ar valsts atbalsta noteikumiem.

Pārskatītais *SET* plāns apritīguma principus atbalstīs, tīras enerģijas tehnoloģiju pētniecībā, izstrādē un ražošanā integrējot kritiski svarīgo izejvielu atgūšanu, reciklēšanu un aizstāšanu.

Lai visiem nodrošinātu taisnīgu, godīgu un sociāli pieņemamu pārkārtošanos, mazoglekļa energotehnoloģiju un infrastruktūru izstrādes un ieviešanas veicināšanā jāņem vērā **sabiedrības vajadzības** (piemēram, labāk jāizprot sabiedrības bažas, piemēram, enerģētiskā nabadzība vai jauni ar veselību un drošumu saistīti problēmjautājumi, kas kļūst aktuāli zaļajās darbvietās strādājošajiem, un ir jāpanāk lielāka sabiedrības iesaiste un līdzdalība).

Pārskatītajā *SET* plānā tiks izmantota uz lietotāju vērsta pieeja, ar kuru visās darbībās tiks integrēti tādi jautājumi kā veselība, dzimums, drošums, drošība, pieklūstamība, pieejamība cenas ziņā, kā arī vecāka gadagājuma patērētāju vai patērētāju ar invaliditāti vajadzības.

Darbspēka **prasmju pilnveide un pārkvalifikācija** ir ārkārtīgi svarīga jauna enerģētikas un sabiedrības modeļa darbspēka vajadzību apmierināšanā. Līdz šim investīcijas un reformas zaļo prasmju un darbvietu jomā savos nacionālajos atveseļošanas un noturības plānos ir iekļāvušas 14 dalībvalstis⁵⁹, un to kopējā summa sasniedz aptuveni 1,5 miljardus EUR⁶⁰. Papildu resursi zaļo prasmju un darbvietu atbalstam mērķiezīmēti Eiropas Sociālajā fondā Plus (ESF+, 5,8 miljardi EUR) un Taisnīgas pārkārtošanās mehānismā (3 miljardi EUR). ESF+ finansējumu papildina Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF), no kura finansē investīcijas prasmēs, izglītībā un apmācībā, arī infrastruktūrā (1,8 miljardi EUR). Pamatprogramma “Apvārsnis Eiropa” sniedz mērķorientētu atbalstu Eiropas Ūdeņraža akadēmijai, kas apvieno plašu universitāšu un iestāžu aliansi. Vienotā tirgus programma ietver atbalstu Saules enerģijas akadēmijai. Turklāt plašu izglītības un apmācības programmu klāstu ar spēcīgu uzņēmējdarbības un inovācijas komponentu piedāvā Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūts (EIT) un tā zināšanu un inovāciju kopienas (ZIK), kas darbojas dažādās jomās, piemēram, enerģētikas, izejvielu un klimata jomā. Lielākā daļa minēto programmu jau ir pieejamas EIT platformā *Campus*⁶¹ un palīdz attīstīt talantus dziļo tehnoloģiju jomā⁶².

⁵⁹ Grieķija, Spānija, Francija, Horvātija, Portugāle, Slovēnija, Īrija, Igaunija, Lietuva, Rumānija, Nīderlande, Kipra, Somija un Dānija.

⁶⁰ Dati 2023. gada 18. augustā. Tie ir balstīti uz atveseļošanas un noturības rezultātu pārskata pīlāru izsekojamības metodiku un atbilst pasākumiem, kas rīcībpolitikas jomai “Zaļās prasmes un darbvietas” iedalīti kā primārajai vai sekundārajai rīcībpolitikas jomai.

⁶¹ <https://eit-campus.eu/>.

⁶² <https://www.eitdeeptechtalent.eu/>.

Neraugoties uz šiem Eiropas līmenī pieejamajiem līdzekļiem, investīcijas prasmēs galvenokārt jāfinansē ar citām publiskām un privātām investīcijām, un pašreizējais finansējums nav pietiekams, lai apmierinātu vajadzības.

Komisija *SET* plāna valstis stingri mudina iesaistīties jaunajā ES plaša mēroga prasmju partnerībā sauszemes atjaunīgās enerģijas jomā, kas ir daļa no Prasmju pilnveides pakta, un apsvērt iespējas iegūt finansējumu no ESF+, ERAF un Taisnīgas pārkārtošanās fonda programmām, ja tas ir relevanti un ir saskaņā ar programmu mērķiem.

Pārskatītais *SET* plāns atbalstīs Neto nulles emisiju industrijas aktā izziņotās Eiropas neto nulles emisiju industrijas akadēmijas⁶³, kuras tiks veidotas, balstoties uz Eiropas Akumulatoru akadēmijas⁶⁴ pieredzi. Paredzēts, ka katra akadēmija pirmo trīs gadu laikā apmācīs 100 000 cilvēku.

Lai atbalstītu Eiropas atveseļošanas pasākumus un palielinātu tās konkurētspēju un līderību pasaulē tehnoloģiju jomā, *SET* plāna aktivitātēm ir **jāpaātrina** pētniecības un inovācijas rezultātu **ieviešana tirgū**. Tas nozīmē, ka tehnoloģiju izstrādē ir jāņem vērā rūpnieciskie procesi, ražošanas vajadzības un to izmaksas. Lai paātrinātu ieviešanu tirgū, novatoriem un tehnoloģiju izstrādātājiem vajadzētu būt iespējai profesionālā un pieejamā tehnoloģiju infrastruktūrā efektīvi un ātri testēt sava ražojuma izgatavojamību un saņemt oficiālu priekšsertifikācijas dokumentu un aprites cikla novērtējumu. Tas potenciālajiem investoriem palīdzēs pieņemt informētus lēmumus, kas balstīti uz izgatavošanas potenciālu un atbilstību spēkā esošajiem noteikumiem. Novatoriem, izstrādātājiem un investoriem ļoti noderēs Neto nulles emisiju industrijas aktā ierosinātās regulatīvās smilškastes, kuras vēl ir jāizveido. Šajā jomā noderīgs bijis arī Atveseļošanas un noturības mehānisms; tā satvarā nacionālajos atveseļošanas un noturības plānos 15 miljardu EUR vērtībā iekļauti pasākumi, kas vērsti uz pētniecību un inovāciju klimata pārmaiņu mitigācijas, klimatadaptācijas un aprites ekonomikas jomā.

Pārskatītais *SET* plāns izplatīs paraugpraksi regulatīvos jautājumos, sadarbojoties ar Neto nulles emisiju Eiropas platformu, kurā tam vajadzētu pārstāvētam. Tas apzinās tehnoloģiju infrastruktūras vajadzības un īstenojamību ES, to sasaistot ar Eiropas Pētniecības telpas rīcībpolitikas programmā izmantoto Eiropas pieeju tehnoloģiju infrastruktūrām.

Pārskatītais *SET* plāns veidos ciešas saiknes starp ETIP un industriālajām aliansēm (Eiropas Akumulatoru aliansi, Eiropas Tīrā ūdeņraža aliansi un Saules fotoelementu industrijas aliansi), lai veicinātu dzīvotspējīgu investīciju projektu izstrādi un ražošanas jaudu izveidi tīras enerģijas tehnoloģiju jomā ES un novērstu tirgus, regulatīvos, infrastruktūras un tehnoloģiskos šķēršļus to plaša mēroga ieviešanai.

Pārskatītajam *SET* plānam būtu **jāuzlabo piekļuve finansējumam, it sevišķi — inovāciju izvēršanai lielākā mērogā**. 2021. gadā ES pētniecībai un inovācijai iztērēja 328 miljardus

⁶³ Piemēram, saules fotoelementu un saules siltumenerģijas tehnoloģiju, atjaunīgā ūdeņraža tehnoloģiju un izejvielu jomā.

⁶⁴ Eiropas Akumulatoru akadēmiju vada Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta (EIT) zināšanu un inovāciju kopiena *InnoEnergy*.

EUR jeb 2,26 % no IKP⁶⁵. Šis rādītājs ir krietni mazāks par Japānas (3,26 %) un ASV (3,45 %) rādītāju. Acīmredzami ir jāpastiprina centieni, lai sasniegtu ES publisko un privāto izdevumu mērķrādītāju, kas ir 3 % IKP⁶⁶. Lai gan lielākā daļa dalībvalstu ir palielinājušas publiskās investīcijas pētniecībā un inovācijā enerģētikas savienības prioritātēs, 2021. gadā šo investīciju īpatsvars IKP bija mazāks nekā pirms 2016. gada. Runājot par privātajām investīcijām, rādītāji bija proporcionāli mazāki nekā lielākajās konkurējošajās tautsaimniecībās, piemēram, Ķīnā, Japānā un Dienvidkorejā. 2022. gadā ES tīras enerģijas tehnoloģiju uzņēmumos bija investēti 19 % globālo riska kapitāla investīciju, tādējādi ES ierindojās trešajā vietā, atpaliekot no ASV un Ķīnas⁶⁷.

Tas pierāda, ka, lai piesaistītu privāto kapitālu (piemēram, no investīciju fondiem, bankām un pensiju fondiem), *SET* plāna prioritāšu īstenošanai ir jāizmanto visi ES publiskie finanšu instrumenti (piemēram, dotācijas, aizdevumi un kvazikapitāls), arī jaunā Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platforma (*STEP*)⁶⁸; tas dos iespējas maksimizēt pētniecībā un inovācijā veikto investīciju apjomu, kvalitāti un ietekmi un paātrināt ieviešanu. Pēc iespējas pilnvērtīgāk jāizmanto instrumenti, kuri palīdz salāgot publiskā un privātā sektora investīcijas, piemēram, *InvestEU*⁶⁹ zaļās pārkārtošanās produkts un kopīgā pašu kapitāla produkts un programma *Breakthrough Energy Catalyst*⁷⁰. *SET* plāna ETIP ir labas iespējas apzināt iespējamus šķēršļus un ieteikt iespējamus risinājumus šādu privāto un publisko investīciju piesaistīšanai.

SET plāna tvēruma un aktivitātes lielā mērā saskaņojas ar Inovāciju fonda tvērumu un aktivitātēm; Inovāciju fonds ir galvenais ES finansēšanas instruments, kurš palīdz ieviest mazoglekļa tehnoloģijas atjaunīgās enerģijas ražošanā, enerģijas uzkrāšanā, oglekļa uztveršanā, izmantošanā un uzglabāšanā (*CCUS*), energoietilpīgās industrijās, neto nulles emisiju mobilitātē un ēku sektorā. Būtu jācenšas panākt *SET* plāna un Inovāciju fonda aktivitāšu sinerģiju un komplementaritāti. Šajā kontekstā 2024. gada sākumā Inovāciju fonda galvenajās darbības jomās tiks sāktas koordinācijas darbības, ko finansē no pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” 4. un 5. kopas.

Nemot vērā pārskatītā *SET* plāna paplašināto tvērumu, būtiska loma būs partnerībai “Pāreja uz tīru enerģiju”, jo tā palīdzēs veidot saiknes starp finansēšanas instrumentiem un uzlabos piekļuvi tīras enerģijas tehnoloģiju tirgum. Partnerības darbu papildinās Eiropas Enerģētikas pētniecības alianse, kura organizēs kopīgu programmu izstrādi starp pētniecības institūtiem un akadēmiskajām aprindām.

Partnerību “Pāreja uz tīru enerģiju” līdzfinansē pamatprogramma “Apvārsnis Eiropa”, un pārskatītā *SET* plāna aktoriem būtu jācenšas tai nodrošināt lielāku finansiālo atbalstu, lai palīdzētu īstenot vēl vērienīgākās ieceres, arī pastiprinātu ETIP sadarbību ETIP forumā⁷¹. Būtu jācenšas panākt *SET* plāna un Inovāciju fonda aktivitāšu sinerģiju un komplementaritāti.

Komisija aicina *SET* plāna valstis pastiprināt centienus un panākt, ka pētniecības un inovācijas izdevumi sasniedz 3 % no IKP, un veicināt inovāciju izvēršanu lielākā mērogā.

⁶⁵ Avots: *Eurostat*.

⁶⁶ Eiropadomes 2023. gada 23. marta secinājumi (europa.eu).

⁶⁷ Avots: 2022. gada konkurētspējas progresa ziņojums.

⁶⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023PC0335&qid=1696592806063>.

⁶⁹ *Fonds InvestEU* (europa.eu).

⁷⁰ <https://breakthroughenergy.org/our-work/catalyst/>.

⁷¹ ETIP forums veido un uztur regulāru, pastāvīgu un strukturētu dialogu starp 11 ETIP.

4. PĀRVALDĪBA, UZRAUDZĪBA UN ZIŅOŠANA

Lai sasniegtu Eiropas zaļā kursa, *REPowerEU* un Zaļā kursa industriālā plāna mērķus, būtu jāievieš jauns *SET* plāna pārvaldības modelis. Šajā nolūkā Komisija ierosina palielināt *SET* plāna vadības grupas leģitimitāti, tai piešķirot ekspertu grupas statusu (iespējams, tā varētu kļūt par Eiropas Pētniecības telpas apakšgrupu) un paplašinot tās pilnvaras, lai tā *SET* plāna izstrādē un īstenošanā varētu sniegt stratēģiskus norādījumus. Komisija arī ierosina izveidot konkrētiem jautājumiem veltītas uzdevumgrupas, kuras darbotos noteiktu laiku un palīdzētu *SET* plāna darbā integrēt transversālus jautājumus un stiprināt starpnozaru sadarbību starp *SET* plāna īstenošanas darba grupām. Komisija veicinās visu *SET* plāna valstu iesaistīšanos šajā ekspertu grupā, un to aktivitātes būtu jākoordinē ar pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” pārstāvjiem no ES dalībvalstīm un asociētajām valstīm.

Komisija ar *SET* plāna informācijas sistēmas (*SETIS*) palīdzību sistemātiski uzraudzīs pārskatītā *SET* plāna progresu un sasniegumus un ziņos par tiem, kā arī, izmantojot galvenos snieguma rādītājus, kartēs norises Eiropas pētniecības un inovācijas vidē. Minētā informācija tiks atspoguļota ikgadējā ziņojumā par enerģētikas savienību un tiks izplatīta *SET* plāna ikgadējās konferencēs. Šī informācija arī palīdzēs dalībvalstīm ieviest inovatīvas atjaunīgo energoresursu tehnoloģijas saskaņā ar pārskatīto Atjaunojamo energoresursu direktīvu⁷².

SET plānam ir svarīga nozīme enerģētikas savienības piektās dimensijas (pētniecība, inovācija un konkurētspēja) īstenošanā⁷³. Tāpēc dalībvalstīm nacionālajos enerģētikas un klimata plānos (NEKP) būtu jāiekļauj nacionālie mērķi, kas izriet no *SET* plāna, kā arī pētniecības un inovācijas aktivitātes, arī jāizpēta iespējas veidot sinerģiju ar citiem relevantiem nacionālajiem fondiem un aktivitātēm⁷⁴. NEKP būtu arī jānovērtē pētniecības un inovācijas aktivitātēm piešķirtā valsts finansējuma pietiekamība. Komisijas novērtējums par šo NEKP daļu, arī progresa ziņojumiem un to atjauninājumiem, atspoguļosies *SET* plāna sasniegumu vispārējā novērtējumā. Turklāt Komisija aicina dalībvalstis pastiprināt sadarbību valsts līmenī starp *SET* plāna kopienu un aktoriem, kas atbild par NEKP.

Eiropas līmenī jaunajam *SET* plānam tiks piešķirta lielāka nozīme tajā, kā tas tiek atspoguļots ikgadējos progresa ziņojumos par tīras enerģijas tehnoloģiju konkurētspēju, kas ir vēl viens enerģētikas savienības rīks. Tāpēc šie Komisijas ikgadējie ziņojumi Eiropas Parlamentam un Padomei ir svarīgs veids, kā dalīties informācijā par *SET* plāna īstenošanu.

SET plānam būtu jāklūst arī par galveno rīku, kas sekmē tīras enerģijas pētniecību Eiropas Pētniecības telpā, jo īpaši tādos transversālos jautājumos kā prasmes, apritīgums, piekļuve tirgum, digitalizācija un sociālās prasības. Komisija starp *SET* plānu un EPT forumu nodrošinās ikgadēju apmaiņu, kas palīdzēs novērtēt kopīgos sasniegumus un aktivitāšu saskaņošanu.

⁷² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/2001 (2018. gada 11. decembris) par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (pārstrādāta redakcija) (*OV L 328, 21.12.2018., 82. lpp.*).

⁷³ Regula (ES) 2018/1999: Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1999 (2018. gada 11. decembris) par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 663/2009 un (EK) Nr. 715/2009, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/22/EK, 98/70/EK, 2009/31/EK, 2009/73/EK, 2010/31/ES, 2012/27/ES un 2013/30/ES, Padomes Direktīvas 2009/119/EK un (ES) 2015/652 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 525/2013 (*OV L 328, 21.12.2018., 1. lpp.*).

⁷⁴ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022XC1229\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022XC1229(02)).

Vienlaikus Komisija arī pastiprinās informācijas apmaiņu starp *SET* plāna vadības grupu un enerģētikas savienības valdību pārstāvjiem.

SET plānam vajadzētu ieņemt nozīmīgu lomu relevanto ES enerģētikas un pētniecības stratēģiju un tiesību aktu izstrādē un īstenošanā, it sevišķi runājot par Neto nulles emisiju industrijas aktu. Par *SET* plāna sasniegumiem būtu regulāri jāziņo attiecīgajām Eiropas Parlamenta komitejām un Padomes darba grupām. Lielāka politiskā atbalsta paušana un saistību uzņemšanās attiecībā uz *SET* plānu nodrošinās labāku saskaņotību starp dažādām valstu darbībām un mobilizēs un piesaistīs vairāk investīciju tīras enerģijas tehnoloģiju pētniecībā, izstrādē un ieviešanā gan publiskajā, gan privātajā sektorā.

5. SECINĀJUMI

Komisija atzīst *SET* plāna ieguldījumu ES klimata un enerģētikas mērķu sasniegšanā, kā arī tā potenciālu spēcīnāt rūpniecības konkurētspēju un veidot izturētspējīgākas Eiropas piegādes ķēdes, uzlabojot sadarbību starp iesaistītajām valstīm, industriju un pētniecības institūtiem.

Tomēr, lai *SET* plāns sniegtu vēl lielāku ieguldījumu Eiropas zaļā kursa, *REPowerEU* un Zaļā kursa industriālā plāna mērķu sasniegšanā, tādējādi paātrinot pāreju uz tīru enerģiju un palielinot ES konkurētspēju, ir jāpārskata tā mērķi, pārvaldības struktūra un īstenošanas darba grupas.

Šajā nolūkā Komisija cieši sadarbosies ar *SET* plāna valstīm, *SET* plāna vadības grupu un citām attiecīgajām ieinteresētajām personām, vajadzības gadījumā arī ar jauniem aktoriem un uzdevumgrupām, lai izstrādātu un īstenotu jaunās darbības un mērķrādītājus.

Komisija aicina visas iesaistītās valstis stiprināt savu līdzdalību un vēl vairāk atbalstīt pētniecību un inovāciju inovatīvu tīras enerģijas risinājumu izstrādē un ieviešanā, kā arī turpināt dot ieguldījumu *SET* plāna iniciatīvu finansēšanā un īstenošanā, izmantojot kopīgas plānošanas pieeju.

Komisija aicina Padomi un Parlamentu atbalstīt *SET* plāna stiprināšanu, kā izklāstīts šajā paziņojumā.